

AVTOTRANSPORT KORXONALARIDA MAVJUD YORDAMCHI USTAXONALAR FAOLIYATINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH

Temirov Sherali Anvarjonovich

Andijon mashinasozlik instituti Assistant

Annotatsiya: Ushbu maqola avtotransport korxonalaridagi yordamchi ustaxonalar faoliyati samaradorligini yanada oshirish to'g'risida keltirib o'tilgan. Maqoladan ko'zlangan asosiy maqsad avtomobillarning texnik nosozliklarini tezlik bilan bartaraf etish, texnologik talablardan kelib chiqqan holda buzulmasdan ishlash va ularning texnik holatini uzaytirishdan iborat. Maqolada elektr jihozlar, injektor va dizel jihozlari, stentlarda tekshirish ishlari, akkumulyator batarekalari va boshqalar keltirilib o'tilgan .

Kalit so'zlari: yordamsi ustaxonalar, dvigatel, avtomobil, stentlar, texnik xizmat, akkumulyator batareya, detal, radiator, shina, korxonalar, uzal, radiator.

Yordamchi ustaxonalar shunday joyki xizmat ishlari avtomobilda emas, balki yechib olingan detal, uzal va agregatlarda o'tkaziladi. Yordamchi ustaxonalar ta'mirlash maydonchalarida bajariladigan ayrim ishlarni maxsus jihozlar yordamida bajarishga mo'ljallangan.

Yordamchi ustaxonalar santexnik ishlar ko'lamini, texnika xavfsizligi talablaridan kelib chiqib alohida xonalarga joylashtirish kerak.

Korxonalarda yordamchi ustaxonalar ko'p funksiyalarni birlashtiradi. Ular alohida xonalarda joylashishi shart emas, ularning avtomobillarini jihozlarini avtomobillarning harakatlanishini qisqartirgan holda xizmat ko'rsatish maydonchalari xududida joylashtiriladi, ularning texnologik vazifalariga (funksiyalariga) elektr jihozlari va ta'minlash tizimi jihozlarini rostlash; ta'mirlash avtomobildan chiqarilgan ayrim detallarni tekshirish; metallarga ishlov berish ishlari kiradi. Elektr jihozlari va uskunalarni tekshirish va ta'mirlash ustaxonalari o'rtacha va yirik xizmat ko'rsatish stansiyalarida tashkil etiladi. Texnologik talablarga va tozalikni saqlash talablariga ko'ra ularni alohida jihozlarga joylashtiriladi.

Injektor va dizel jihozlari ustaxonasi o'rtacha va yirik XK stansiyalarida bo'lishi mumkin. Yuqori texnologik, yong'inga qarshi talablar va tozalik talablariga bog'liligi tufayli ular uchun alohida imoratlar bo'lishi zarur. Bunday ustaxonalarning vazifalari quyidagilar: karbyuratorlarni stenda tekshirish va rostlash; karbyuratorlarning oddiy elementlarini (jikllerni, drossel zaslonkasi o'qi va b) almashlash; dizel dvigatellarini yoqilg'i nasosini tekshirish va rostlash. Dizel dvigatel yoqilg'i nasoslarni oddiy dvigatellarini almashtirish galovka klapanlari, prujinalar va b).

Akkumlyator batareyalarini zaryadka qilish xonasi korxonalarda tashkil etiladi. Mexnat muxofazasi va yonig'inga qarshi xavfsizlik qoidalariga ko'ra ular boshqa xonalardan ajratilishi kerak. Ko'pincha ularni imoratlar guruxi shaklida tashkil qilinadi. Imorat ayvonidan akkumlyator kislotasi omboriga, zaryadlash oqimiga, akkumlyatorlarga qarash xonasidan bir yo'la akkumlyator batareyalari ombori sifatida foydalanish mumkin. Akkumlyatorlarni zaryadlash xonasida avtomobildan yechib olingan akkumlyator batareyalarini zaryadlash, yangi akkumlyatorni jamlash, disterlangan suv quyish, kislota quyish, akkumlyatorlarni jamlash va almashtirish fondini tashkil etish amalga oshiriladi. Akkumlyatorga qarov o'tkazish xonasi: akkumlyator batareyalarini zaryadlash xonasiga qo'yiladigan texnika xavfsizlik qoidalariga amal qilgan xolda boshqa xonalarda ajratib joylashtiriladi. Uning vazifasiga avtomobillardan yechib olingan akkumlyatorlarga qarov o'tkazish, ularni tekshirish, mayda qismlarga ajratmasdan o'tkaziladigan ta'mirlashlar o'tkaziladi. Shina va kameralarni ta'mirlash ustaxonasi XK liniyasida tashkil etiladi, ammo ularni shina omborlari yaqiniga joylashtiriladi, chunki unga transport vositalari asosiy imoratlarni aylanib o'ta olishi kerak. Korxonalarda ustaxona ichida yoki unga kirish joyida ba'zan, shinalarni yechib olish va o'rnatish uchun alohida yopiq turish joylari tashkil etiladi. Bunday ustaxonalarning vazifalariga quyidagilar kiradi: avtomobillardan yechilgan shinalarni diskdan ajratib olish; shinalar va kameralarni ko'zdan kechirish, shikastlanganlarini ta'mirlash, kamerasiz shinalardagi nuqsonlarni ta'mirlash, shinalardagi havo bosimini tekshirish va ularni damlash, g'ildiraklarni statik va dinamik muvozanatlash (balansirovka).

Mexanik bo'lim zarur bo'lib, qolgan texnik uchastkalar bilan birgalikda qurilishi mumkin. Mexanik uchastkada (bo'limda) bajarilishi mumkin bo'lgan operatsiyalar turlari mavjud stanoklardan kelib chiqib belgilanadi. Yuqori narxlar va stanoklarning doimiy yuklanmasligini hisobga olib, har bir alohida xolat uchun alohida jixozlar narxini tashkil etishni talab etadi. Mexanik uchastkaning o'ziga xos texnologik vazifalari quyidagilar: tormoz barabanlari va kalodkalarini o'zaro moslashtirish; turli boltlar va vtulkalar tayyorlash; yeyilgan rizbalarni tiklash; payvandlab tiklangan o'qlar va shkiylarni moslashtirish; aylanuvchi qismlarni ko'zdan kechirish va oddiy detallarni (podshipniklar, stupitsalar (gupchaklar) vtulkalar va boshqalar) tayyorlash; valdagi shponka ko'zlarini ochish; turli klapanlarni jilvirlash va moslashtirish; silindrlarni jilvirlash va moslashtirish.

Yuvish vositasi sifatida kuchsiz ishqorli eritmalar ishlatiladi. Agregatlarni tashqi tomondan yuvish uchun yuqori bosimda, issiq suv bilan yuvish qurilmasi ishlatiladi. Xodimlarni malakaviy tayyorgarligini oshirish uchun o'quv ishlab chiqarish ustaxonalari tashkil etiladi. Ustaxonaning xonalari va ularning o'lchamlari o'quv guruhlarining soniga bog'liq bo'ladi. Kasbiy tayyorgarlikning eng kam muddati 3 yil hisoblanadi. Birinchi yilda o'quvchilarga umumnazariy fanlar va amaliy bilimlar beriladi, ikkinchi yilda avtomobillarning qismlari konstruksiyasi bilan topiladi,

uchunchi yil davomida avtomobilning o'zida TXK operatsiyalari va ta'mirlash ishlari bilan ustaxonalarda shug'ullanadilar. Katta o'quv ustaxonalarida alohida remont postlari tashkil etiladi. Bajariladigan ishlar turiga qarab rejali ogohlantiruvchi ta'mirlash ustaxonalar ham texnologik bo'limlarga kiradi. Bu ustaxonalar vazifalari quyidagilar: xizmat ko'rsatish stansiyalari texnologik vositalarni (mashinalar va jihozlarni) texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash; santexnik jihozlarni qisman ta'mirlash va TXK; murakkab bo'lmagan detallarni tayyorlash; inshootlarni ta'mirlash va ularga texnik xizmat ko'rsatish, masalan deraza romlarini moylash, pollarni ta'mirlash va almashtirish va boshqalar.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda avtotransport korxonalaridagi yordamchi ustaxonalar faoliyati samaradorligini yanada oshirish. Avtomobillarning texnik nosozliklarini tezlik bilan bartaraf etish, texnologik talablardan kelib chiqqan holda buzulmasdan ishlash va ularning texnik holatini uzaytirishda yuqori samara beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mamasoliyev B., Melikuziev A., Sotvoldiyev O. Research of Factors Affecting the Cylinder-Porshen Group Work Process //Texas Journal of Engineering and Technology. – 2022. – T. 7. – C. 8-12.
2. Melikuziev A. et al. IMPROVING THE PERFORMANCE OF THE FUEL INJECTION SYSTEM //Development and innovations in science. – 2022. – T. 1. – №. 14. – C. 10-14.
3. Ikromov N. et al. Analysis of mechanical properties of polymer bushing used in automobile industry //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). – 2021. – T. 10. – №. 3. – C. 560-563.
4. Mahammadjonov N. et al. YO 'L FREZASI KONSTRUKSIYASINING TAHLILI //Science and innovation in the education system. – 2022. – T. 1. – №. 5. – C. 45-49.
5. Tavakkal o'g'li K. I., Rasuljon o'g'li M. A. MODELS FOR CALCULATING THE INTERACTION OF THE SOIL WITH THE PIPELINE //Scientific Impulse. – 2022. – T. 1. – №. 4. – C. 514-518.
6. Avazbekovich, I. N. (2022). Investigation Of The Influence Of Technological Factors Of Magnetic Treatment Of Polymer Coatings On Their Adhesion And Physical And Mechanical Properties. Journal of Pharmaceutical Negative Results, 1064-1070.
7. Ismailov S., Qirg'izboyev B., Bahromov A. PARKING SPACE MANAGEMENT FOR TRUCKS //Models and methods in modern science. – 2022. – T. 1. – №. 15. – C. 143-147.
8. Bakirov L. et al. GUARANTEE SAFE MOVEMENT BY DESIGNING DRIVER'S WORK MODE THROUGH VEHICLE KEY IN ORGANIZING

- INTERNATIONAL TRANSPORTATION //International Bulletin of Applied Science and Technology. – 2022. – Т. 2. – №. 10. – С. 154-158.
9. Khushnudbek R. et al. KINEMATIC ANALYSIS OF A NEW GEAR-LEVER DIFFERENTIAL TRANSMISSION MECHANISM WITH SYMMETRICAL DISPLACEMENT OF THE CENTERS OF ROTATION OF THE DRIVEN AND DRIVING GEARS //Universum: технические науки. – 2021. – №. 5-6 (86). – С. 30-35.
  10. Baxtiyorjon o'g'li E. A. AVTOMOBIL SHINASINI CAD/CAE TIZIMLARIDA MODELLASHTIRISH. – 2022.
  11. Рахмонов Х. Н., Исмаилов С. Т., Амиржонов А. А. СТРУКТУРНЫЙ АНАЛИЗ НОВОГО ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНОГО ПЕРЕДАТОЧНОГО МЕХАНИЗМА С СИММЕТРИЧНЫМ ПЕРЕМЕЩЕНИЕМ ЦЕНТРОВ ВРАЩЕНИЯ ВЕДУЩИХ И ВЕДОМЫХ ЗУБЧАТЫХ КОЛЕС И ЕГО МОДИФИКАЦИИ //Universum: технические науки. – 2021. – №. 4-1 (85). – С. 56-59.
  12. Mamasoliyev B. et al. ELIMINATION OF NOISY OPERATION OF DAMAS REAR SUSPENSIONS //Science and innovation in the education system. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 59-63.
  13. Soliyev A., Shukurjon B. ZAMONAVIY TRANSPORT LOGISTIKA MARKAZ FAOLIYATINI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 575-580.
  14. Bakirov L. Y., Soliyev A. F. TRANSPORT VA PIYODALAR HARAKAT OQIMINING JADALLIGI VA TARKIBINING O'ZGARISHI //Journal of new century innovations. – 2023. – Т. 25. – №. 3. – С. 53-55.
  15. Soliyev A., Raximbek X. TRANSPORT VOSITALARI KONSTRUKTIV XAVFSIZLIK TIZIMLARINI JORIY ETISHNING TASHKILY VA HUQUQIY ASOSLARI TAXLILI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 568-574.
  16. Soliyev A., Raximbek X. TRANSPORT VOSITALARI KONSTRUKTIV XAVFSIZLIK TIZIMLARINI JORIY ETISHNING TASHKILY VA HUQUQIY ASOSLARI TAXLILI //Научный Фокус. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 568-574.
  17. Икромов Нурулло Авазбекович, Гиясидинов Абдуманоб Шарохинович, & Рузиматов Бахром Рахмонжон Угли (2021). МЕРЫ ПО СНИЖЕНИЮ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ АВТОПАРКА. Universum: технические науки, (4-1 (85)), 44-47.
  18. Икромов, Н. А. (2021). Исследования физико-механических свойств радиационно модифицированных эпоксидных композиций и покрытий на их основе. Universum: технические науки: электрон. научн. журн, 12, 93.
  19. Икромов Нурилло Авазбекович (2015). Исследование влияния магнитного поля на физикомеханические свойства композиционных полимерных

- покрытий. Вестник Курганского государственного университета, (3 (37)), 96-99.
20. Икромов, Н. А. (2021). ИССЛЕДОВАНИЯ ФИЗИКО-МЕХАНИЧЕСКИХ СВОЙСТВ РАДИАЦИОННО МОДИФИЦИРОВАННЫХ ЭПОКСИДНЫХ КОМПОЗИЦИЙ И ПОКРЫТИЙ НА ИХ ОСНОВЕ. Главный редактор: Ахметов Сайранбек Махсутович, д-р техн. наук; Заместитель главного редактора: Ахмеднабиев Расул Магомедович, канд. техн. наук; Члены редакционной коллегии, 59.
  21. Ikromov, N. A., & Turaev, S. A. To determine the ingesting of various polymer materials of automobile cartridges. Academia-an international multidisciplinary research journal, 10.
  22. Икромов, Н. А., & Жалолова, З. Х. (2022). Исследования адгезионная прочность полимерных покрытий обработанных в магнитном поле. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI, 1(4), 58-62.
  23. Negmatov, S. S., Mamadoliev, K. M., Sobirov, B. B., Latipov, I. K., Ergashev, E., Rakhmanov, B. S., & Tajibaev, B. M. (2008, August). IMPROVEMENT OF PHYSICO-MECHANICAL PROPERTIES OF THERMOREACTIVE AND THERMOPLASTIC POLYMERIC COVERINGS BY PHYSICAL METHODS OF MODIFICATION. In AIP Conference Proceedings (Vol. 1042, No. 1, pp. 67-69). American Institute of Physics.
  24. Икромов, Н. А., & Расулов, Д. Н. (2020). Объекты и методики исследования композиционных полимерных материалов. Современные научные исследования и инновации, (10), 1-1.
  25. Ikromov Nurullo, & Rasulov Dilshod (2021). TECHNIQUE AND INSTALLATIONS FOR ELECTROMAGNETIC TREATMENT IN THE FORMATION OF COMPOSITE POLYMER COATINGS. Universum: технические науки, (7-3 (88)), 52-55.
  26. Avazbekovich, I. N. (2022). Application Of Composite Materials and Metal Powders in the Technology of Restoration of Worn Parts. Texas Journal of Engineering and Technology, 9, 70-72.
  27. Ikromov, N. A., Isroilov, S. S., G'iyosiddinov, A. S., Rakhmatov, S. M., & Ibrokhimova, M. M. (2020). Situation of nes balance in the city passenger transportation market when moving passengers with transfers. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 9(3), 188-198.
  28. Тожибоев Бегижон Мамитжонович, & Икрамов Нурилло Авазбекович (2020). ИССЛЕДОВАНИЕ СВОЙСТВ РАДИАЦИОННО - ОБРАБОТАННЫХ НАПОЛНЕННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОЛИМЕРНЫХ ПОКРЫТИЙ γ -ЛУЧАМИ. Universum: технические науки, (12-1 (81)), 51-53.
  29. Avazbekovich, I. N. (2022). Investigation Of The Influence Of Technological Factors Of Magnetic Treatment Of Polymer Coatings On Their Adhesion And

Physical And Mechanical Properties. Journal of Pharmaceutical Negative Results, 1064-1070.

30. Zokirov D., TO'YINGAN G. I. T. S., QUVURO'TKAZGICHLARINI U. Y. Y. E. R. O. HISOBLASH//SAI. 2022.№ A6 //URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/trassaning-suvga-to-yingan-uchastkalarida-yotqiziladigan-yer-osti-quvuro-tkazgichlarini-hisoblash> (дата обращения: 14.10. 2022).
31. Zokirov D., TO'YINGAN G. I. T. S., QUVURO'TKAZGICHLARINI U. Y. Y. E. R. O. HISOBLASH. – 2022.
32. Zokirov D., TO'YINGAN G. I. T. S., QUVURO'TKAZGICHLARINI U. Y. Y. E. R. O. HISOBLASH//SAI. 2022.№ A6 //URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/trassaning-suvga-to-yingan-uchastkalarida-yotqiziladigan-yer-osti-quvuro-tkazgichlarini-hisoblash> (дата обращения: 14.10. 2022).
33. Dostonbek, Zokirov, and Mamasoliyev Bunyodbek. "Examination of Vehicles Carrying Fast-Breaking Cargo." Eurasian Research Bulletin 14 (2022): 25-29.
34. Shermuxamedov U. Z., Zokirov F. Z. APPLICATION OF MODERN, EFFECTIVE MATERIALS IN RAIL ROAD REINFORCED BRIDGE ELEMENTS //Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers. – 2019. – T. 15. – №. 3. – С. 8-13.
35. Shermuxamedov U. Z., Zokirov F. Z. APPLICATION OF MODERN, EFFECTIVE MATERIALS IN RAIL ROAD REINFORCED BRIDGE ELEMENTS //Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers. – 2019. – T. 15. – №. 3. – С. 8-13.